

ВІДГУК

офіційного опонента доктора технічних наук, доцента
Сухонос Марії Костянтинівни
на дисертаційну роботу Масауд Алі Алгхдафі А. Султана
«Формування портфеля проектів малих медичних підприємств на основі
опортуністичного підходу (на прикладі стоматологічних клінік)»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук
зі спеціальності 05.13.22 – управління проектами та програмами

1. Актуальність теми дисертації

Обраний здобувачем напрямок дослідження, назва дисертаційної роботи та її зміст відповідає положенням паспорту наукової спеціальності 05.13.22.

Актуальність теми не викликає сумнівів. Адже формування концептуальних засад, моделей, методів та засобів портфельного управління розвитком малих підприємств в сфері медичних послуг є головним фактором підвищення якості надання таких послуг.

В умовах динамічних змін все більше підприємств орієнтується на портфельне та проектне управління як дієвий інструмент розвитку. Проте на малих проектно-орієнтованих підприємствах, при обмеженості їх управлінських і фінансових ресурсів, застосування традиційних підходів стратегічного управління практично неможливе. Необхідна розробка нових більш гнучких та оперативних методів і інструментів в межах сучасних підходів до управління.

Таким чином констатується факт наявності протиріччя між існуючими підходами та методами до стратегічного управління розвитком, які переважно орієнтовані на великі та середні підприємства при стабільних умовах їх діяльності, та відсутністю дієвих методів портфельного управління розвитком малих проектно-орієнтованих підприємств в умовах їх діяльності у динамічному середовищі.

Це дає підставу стверджувати, що сформульоване в дисертації наукове завдання щодо розроблення науково-обґрунтованого методу формування портфеля проектів малих медичних підприємств на прикладі стоматологічних клінік у межах опортуністичного підходу для підвищення якості та доступності медичних послуг, забезпечення їх конкурентоздатності за рахунок застосування методології управління проектами та портфелями є актуальним як в науковому, так і в прикладному аспектах.

Проведене дослідження дало можливість отримати обґрунтовані наукові результати, які доведені до практичного впровадження в діяльність українських і зарубіжних підприємств, тому робота має предмет публічного захисту її основних положень.

2. Зв'язок дисертаційної роботи з науковими темами

Наукові результати отримані в межах дисертаційного дослідження ґрунтуються на концептуальних положеннях, методичних і практичних розробках, які за змістом співпадають з науково-дослідною роботою «Методологічні основи управління суб'єктами господарської діяльності в умовах інноваційного розвитку економіки та економіки знань», що проводились за участю дисертанта у Східноукраїнському національному університеті ім. В. Даля в рамках держбюджетної теми.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх наукова новизна

Поставлене дисертантом науково-прикладне завдання, щодо розробки методу формування портфеля проектів малих медичних підприємств на прикладі стоматологічних клінік у межах опортуністичного підходу, вирішувалося у рамках нових підходів і сучасних методологій управління проектами та портфелями і інших наукових напрямків.

Автор використовує широкий арсенал сучасних загальноновизнаних та спеціальних методів дослідження: аналізу і синтезу (при формуванні предмета дослідження, формування тезауруса); контент-аналізу (при виборі показників ефективності діяльності підприємства); аналогій (при формуванні критерію еталонної динаміки); ранжування (при побудові матриць темпорального порядку); комбінаторики (при моделюванні варіантів порядку проходження показників ефективності в критерії еталонної динаміки); статистичні методи (розрахунок відносних величин, темпів зміни показників діяльності при формуванні фактичного порядку темпоральних показників); метод розрахунку коефіцієнта віддаленості фактичного рангу темпорального показника від нормативного (при визначенні значень індикатора стану діяльності підприємства), графічний метод (при побудові зон стану діяльності підприємства, моделей життєвого циклу та проектних мереж лікувальних проектів)

Наукова новизна дисертаційного дослідження розкрита в основних положеннях дисертації. Автором опрацьований значний обсяг фундаментальних та прикладних досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених, матеріалів науково-практичних конференцій тощо.

В процесі дослідження автором було поставлено сукупність теоретичних і практичних завдань вирішення яких дало можливість досягнути зазначену мету та отримати результати, що мають певний ступінь наукової новизни, які винесено на захист. До основних положень дисертації, які містять наукову новизну, належать такі:

1. Вперше розроблено модель життєвого циклу лікувального проекту, яка передбачає наявність у рамках традиційних фаз проекту (підготовка, забезпечення, виконання) циклічно повторюваних специфічних етапів лікування (опис ситуації, ідентифікація хвороби, розроблення проектних

альтернатив лікування, оцінка ресурсних можливостей пацієнта, прийняття рішення про можливість/неможливість лікування, технологічне планування, лікування, оцінка стану пацієнта після певного періоду лікування), що дало можливість виявити нові ролі лікаря (лікар-керівник, лікар-виконавець) і пацієнта (носій стану здоров'я, носій цінностей), а також критерії завершення/переривання лікувального проекту (вихід за цінностями або за станом здоров'я пацієнта) (стор. 42-47 дисертації та стор. 6-7 автореферату).

2. Вперше розроблено модель відбору проектів до портфеля медичного підприємства, яка враховує оцінку внеску проекту в зміну індикатора стану діяльності підприємства, що дало змогу розкрити сутність методу формування портфеля проектів малого медичного підприємства на основі опортуністичного підходу із застосуванням критерію еталонної динаміки) (стор. 73-83, 95-102 дисертації та стор. 9-14 автореферату).

3. Удосконалено критерій відбору проектів до портфеля шляхом застосування розробленого способу розрахунку коефіцієнта віддаленості темпорального показника від нормативного, що дало змогу зняти обмеження на кількість показників, використовуваних для опису проектів-претендентів до портфеля (стор. 84-94 дисертації та стор. 11-14 автореферату).

4. Отримала подальший розвиток модель проектної мережі лікувального проекту, яка, на відміну від традиційної, включає додаткові елементи «вибір», «дані про якість», «дані про проект» і правила їх сполучення з базовими блоками «робота», «зв'язок», що дало змогу розглядати варіанти лікування на різних етапах життєвого циклу як альтернативні пакети робіт, а самі етапи – як міні-проекти з показниками «час – вартість – якість» (стор. 50-58 дисертації та стор. 7-8 автореферату).

5. Отримала подальший розвиток класифікація медичних проектів шляхом виділення класифікаційних ознак «вид проекту» (розвитку або функціонування), «тип проекту» (лікувальні або проекти супроводу), «природа продукту проекту» (матеріальна, нематеріальна), що дало змогу формалізувати за допомогою матриці класифікації проектів процедуру визначення базових показників проекту, які враховуються в процесі відбору проекту до портфеля при відомому критерії еталонної динаміки розвитку малого медичного підприємства (стор. 35-42 дисертації та стор. 7-8 автореферату).

4. Достовірність отриманих результатів

Наукові положення, висновки й рекомендації, що сформульовані в дисертації, є достовірними, що підтверджується глибоким аналізом фундаментальних наукових праць зарубіжних та вітчизняних вчених з проблем проектного та портфельного управління, опортуністичного підходу, діяльності та розвитку малих підприємств. У переліку використаних в роботі інформаційних джерел 240 посилань.

В роботі використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів емпіричного та теоретичного пізнання. Зазначені зв'язки між

методами і результати їх використання, що стало підґрунтям для коректного формулювання головного наукового завдання (проблеми), окремих завдань дослідження та відповідних їм положень основного наукового результату.

В процесі дослідження обґрунтовано вибір основних допущень і обмежень, прийнятих при формуванні і вирішенні поставлених завдань (наприклад, в підрозділі 3.1 при формуванні критерію еталонної динаміки малих медичних підприємств, в підрозділі 3.2 при розробці механізму відбору проектів в портфель підприємства).

Проведена перевірка теоретичних положень, ідей, запропонованих моделей, критеріїв моделюванням, експериментальними дослідженнями, (прикладні результати розрахунків наведено в додатках Є,Ж,З), що дозволило визначити сфери та умови їх використання.

В межах окреслених предметом та об'єктом дослідження з урахуванням поставленої цілі проведена теоретична розробка та уточнення базових термінологічних положень, понять, категорій, що дозволяє більш повно зрозуміти сутність проведених досліджень.

Використання порівнянь, запозичень з різних предметних областей, обробка великої кількості інформаційних джерел, широке використання науково обґрунтованих підходів, методів дослідження, обробка даних сучасними математичними методами говорить про глибину та повноту проведеного дослідження.

Вірогідності наукових результатів, положень, висновків підтверджується наочністю використання статистичних, експериментальних даних, візуалізацією, порівнянням отриманих результатів з даними та результатами базових моделей які вдосконалювалися, досвідом практичного конкретного впровадження розроблених пропозицій, що підтверджується актами впровадження результатів досліджень.

Враховуючи вище зазначене можна стверджувати що, отримані наукові результати, висновки та пропозиції, які зроблені в дисертації, мають достатнє обґрунтування то можуть вважатися достовірними.

5. Теоретична цінність і практичне значення результатів дослідження

Пропозиції автора мають теоретичний і прикладний характер і знайдуть застосування в управлінні портфелями проектів суб'єктів реального сектору економіки. Представлені в дисертації методичні результати характеризуються глибоким аналізом, коректністю формулювання пропозицій щодо практичного використання, науковою новизною.

Теоретичне значення отриманих результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що вони в сукупності спрямовані на вирішення конкретного наукового завдання – розробки науково-обґрунтованого методу формування портфеля проектів малих медичних підприємств на прикладі стоматологічних клінік у межах опортуністичного підходу для підвищення якості та доступності медичних послуг, забезпечення їх конкурентоздатності за рахунок застосування методології управління проектами та портфелями.

До результатів, які мають найвагомніше практичне значення, належать алгоритм застосування методу формування портфеля проектів, методика розрахунку коефіцієнта віддаленості фактичного рангу темпорального показника від нормативного, методика визначення значень індикатора стану діяльності підприємства і критерію формування портфеля проектів, які реалізовані у вигляді окремих блоків у програмному продукті «PR_FPPM».

Розроблені автором рекомендації та пропозиції мають високий ступінь новизни і можуть бути застосовані для впровадження запропонованого методу формування портфеля проектів малих медичних підприємств, що підтверджується наведеними у роботі розрахунками та актами впровадження.

6. Повнота відображення висновків і пропозицій в опублікованих автором дисертації роботах

Висновки, методичні підходи, а також відповідні положення наукової новизни аргументовано знайшли відображення у 20 наукових працях, у тому числі: 9 статтях, з яких 6 надруковані у наукових фахових виданнях і 3 у закордонних та спеціалізованих виданнях, які індексуються в міжнародних наукометричних базах. Основні положення дисертації були апробовані на 11 науково-практичних конференціях.

В авторефераті у списку робіт за темою дисертації, для публікацій в співавторстві, визначені конкретні результати, які належать безпосередньо здобувачу.

Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають авторові право публічного захисту дисертації.

Аналіз автореферату дисертації показує, що його зміст відповідає основним положенням, висновкам та пропозиціям дисертаційної роботи.

7. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

До недоліків та зауважень, що мають дискусійний характер слід віднести такі:

1. Робота присвячена розробці методу формування портфеля проектів малих медичних підприємств, проте лише два із шести поставлених завдань стосуються безпосередньо розробки та вдосконаленню моделей та критеріїв формування портфелів проектів.
2. Здобувачем сформульована мета дослідження як: «Розроблення науково-обґрунтованого методу формування портфеля проектів малих медичних підприємств на прикладі стоматологічних клінік у межах опортуністичного підходу для підвищення якості та доступності медичних послуг, забезпечення їх конкурентоздатності...». Проте і в дисертації і в авторефераті відсутні результати апробацій які б належним чином доводили чи засвідчували ефективність запропонованих розробок в показниках якості, доступності медичних послуг та їх конкурентоздатності.

3. Деякі з наведених рисунків у 4 розділі (рис. 4.8-4.11), які відображають порядок та особливості роботи в розроблених для реалізації запропонованого методу програмних продуктах низької графічної якості.
4. У підрозділі 3.1 доцільно було б більш детально розглянути існуючі математичні підходи та методи до побудови критерію еталонної динаміки у вигляді нерівності, а саме визначення порядку (пріоритетності) темпоральних показників.
5. Необхідно було б навести загальну схему проведення експериментів с «прямим» та «зворотнім» ходом (підрозділ 4.2) при моделюванні процесів портфелю проектів. Аргументувати кількість проведених експериментів з перестановкою 11 обраних показників при теоретично можливій кількості варіантів $n!$.
6. У роботі необхідно було б вказати перспективні напрямки подальших досліджень.

Загальний висновок

Дисертація оформлена у повній відповідності з нормативними документами ДАК України, на достатньо високому науково-теоретичному рівні. Автореферат за структурою і оформленням відповідає вимогам ДАК. Зміст автореферату відповідає змісту дисертаційної роботи. Дисертація Масауд Алі Алгхдафі А. Султана є завершеною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані теоретичні, методологічні й практичні результати, які дозволяють зробити висновок про загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи. Виконане дослідження має достатньо високий теоретичний, методичний та практичний рівень, послідовне та логічне представлення матеріалу, необхідну повноту розкриття виконаних розробок. Основні результати роботи опубліковані і доповідалися на науково-практичних конференціях. Дисертація та автореферат відповідають вимогам пп. 9, 11, 12, 14 "Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника"(Постанова КМУ від 24.07.2013 р. № 567), а її автор Масауд Алі Алгхдафі А. Султан заслуговує присудження наукового ступеню кандидата технічних наук за спеціальністю 05.13.22 – управління проектами та програмами.

Офіційний опонент,
професор кафедри управління проектами
в міському господарстві і будівництві
Харківського національного університету
Міського господарства імені О.М. Бекетова
доктор технічних наук, доцент

М.К. Сухонос

Підпис д.т.н., доцента Сухонос М.К. засвідчую
Вчений секретар ХНУМГ імені О.М. Бекетова,
к.т.н., доцент

Д.В. Тугай

